

ÖĞRETMEN ADAYLARININ HİZMET ÖNCESİ EĞİTİMLERİ SÜRECİNDE DERSLERİN İŞLENİŞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Necmi GÖKYER*

Özet

Bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimleri sürecinde derslerin işlenişine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Betimsel tarama modeli kullanılarak yapılan çalışmanın evrenini, Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesinin değişik bölümlerinin ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören 1208 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemini ise basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen 552 kişi oluşturmaktadır. Öğrencilerin görüşlerini belirlemek için 37 maddelik bir veri toplama aracı geliştirilmiştir. Verilerin analizinde, t testi ve tek yönlü varyans analizi ve LSD testi yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, aday öğretmenlerin, hizmet öncesi eğitimleri sürecinde derslerin işlenişine yönelik olarak hem öğretim elemanlarına hem de kendilerine ilişkin görüşleri “biraz katılıyorum” düzeyindedir. Sosyal bilgiler, Fen bilgisi, Matematik, Sınıf öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği bölümlerinde okuyan aday öğretmenlerin, öğretim elemanlarının ders işleyişine ilişkin görüşleri daha olumsuzdur.

Anahtar Sözcükler: Hizmet öncesi öğretmen yetiştirme, öğretim elemanı, aday öğretmen, ders işlenişi

Giriş

Ülkemizde öğretmenlerimizin hem hizmet öncesinde hem de hizmet içinde mesleki yeterliklerinin artırılması, üzerinde her zaman önemle durulan bir konu olmuştur. Öğretmen eğitimi ve öğretmenlerin yetiştirilmesi konusu, genel olarak hizmet öncesi eğitim ve hizmet/meslek içinde eğitim olmak üzere iki başlıkta ele alınmaktadır. Öğretmen yetiştiren programlar içinde, öğretmen adaylarının fiziksel (bedensel), zihinsel, ruhsal, ahlaki, duygusal, sosyal ve akademik yönlerden mükemmel bir biçimde yetiştirilmeleri gerekmektedir. Bunu sağlamak için de programlarda çeşitli derslere yer verilmiştir (Şişman, 1999: 6).

Nitelikli eğitimin pek çok ögesi vardır ve bunlar içinde en önemli faktörlerden biri de öğretmendir. Öğretmenlik, bir ulusun geleceğini hazırlama sorumluluğunu taşıyan önemli uzmanlık alanlarından biri olarak görülmektedir. Çünkü öğretmenler, eğitim süreci içinde yeni kuşakların yetiştirilmesinde oldukça etkin bir rol oynarlar (Gürsoy, 2003:28). Dr. Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölüm /

* Yrd. Doç. Dr.; Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Günümüzde artık nitelikli insanın nitelikli bir eğitim ile gerçekleştirilebileceği ve nitelikli bir eğitimin de nitelikli bir öğretmen gerektirdiği genel olarak kabul görmektedir (Gürbüz Türk ve Genç, 2004:89). İyi öğretmen yetiştirmek için eğitim fakültelerindeki öğretim elemanları üzerinde de sıkı bir şekilde durmak gerekir. “Öğretmen yetiştiren öğretmen tipi” büyük önem taşımaktadır (Kavcar, 2003:10-12). Öğretmenlik meslek bilgisi, öğretmenin bir alanı ya da konuyu çok iyi bilmesi, öğretimin önkoşulu olmasına karşın başarılı bir öğretim işi için yeterli değildir. Öğretmen bildiğinin nasıl öğretebileceğini de bilmelidir. Yine öğretmenlerin mesleki başarısı için de öncelikle kendi uzmanlık alanını iyi bilmesi gerekir. Alanını iyi bilmeyen bir öğretmen, neyi, nasıl öğreteceğini de bilemez (Şişman, 1999:9-10). Öğretmen konu alanını ne kadar iyi bilirse bilsin, sahip olduğu bilgileri öğrencilerine aktaramazsa mesleğinde başarılı olamaz. Bu nedenle öğretmenin, öğretme becerisine de sahip olması gerekir. Öğretmenler bu beceriyi, öncelikle öğretmen yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ile kazanırlar. Ayrıca, öğretmenlerin kendi verdiği dersin konularını da iyi bilmeleri gerekmektedir (Erden, 1998:44). Nitelikli öğretmenlerin olmadığı eğitim sisteminde mükemmellik olamaz. Programlar değiştirilebilir, daha fazla araç-gereç alınabilir, fiziksel çevre yenilenebilir, okul saatleri uzatılabilir, fakat nitelikli öğretmenler olmadan değişiklikler istenilen etkiyi yaratamaz (Özdemir ve Yalın, 1999:43).

Günümüzde öğretmen, eskiden olduğu gibi öğretimi organize eden, yöneten, denetleyen ve kendi bildiklerini öğrencilere aktaran değil, bilgi kaynaklarına giden yolları gösteren, kolaylaştırıcı olan, kısacası öğrenmeyi öğreten bir rehber olma özelliği kazanmıştır (Karaca, 2008: 65). Çağdaş anlayışla görev yapmaya çalışan bir öğretmen, bugün yalnızca, ders veren, sınav yapan, not veren bir statüde değildir. Çağdaş öğretmen aynı zamanda, iyi bir organizatör, iyi bir yönetici, iyi bir gözlemci, iyi bir rehber ve iyi bir değerlendiricidir (Oğuzkan, 1989; Gülşen, 2009: 152). Böylece modernizm ve geleneksellik arasında denge kurmak zorunda olan öğretmenlerin, bir takım yeterliklere de sahip olmaları gerekmektedir. Bu yeterlikler bu şekilde sıralanabilir (UNESCO,1996; Karaca, 2008: 66):

- Öğretmenler, çocukların bizzat bilgiyi oluşturmasına yardımcı olabilmek için sürekli araştırmacı olmalıdırlar.
- Öğretmenler kendi disiplinlerinin ötesine gidip öğrencilerinin öğrenme boyunca bireysel düşünme kapasitelerini sürekli uyanık tutmalıdırlar.
- Öğretmenler öğrencilere yalnızca hedef davranışlar doğrultusunda öğretmeyi görev edinmeli,
- Öğretmenler, öğrencilere nasıl öğreneceklerini ve öğrenmede hangi bilimsel araçlarla daha yararlı çıktılar elde edeceklerini öğretmelidirler.
- Öğretmenler hızla gelişen ve öğretim sürecinin kalitesini arttıracak kabul edilen yeni bilgi-iletişim teknolojilerini etkili olarak kullanabilmelidir.

Eğitim sisteminin temel ve göz ardı edilemez ögesi olan öğretmenlik, toplumu tüm yönleriyle etkileme gücüne sahip mesleklerin başında gelmektedir, dolayısıyla taşıdığı sorumluluk, toplumsal beklentiler ve kazanılması gereken özellikler dikkate alındığında, öğretmenliğin herkes tarafından yapılamayacak bir meslek olduğu kolayca anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının seçimi, hizmet öncesi eğitimleri ve

atanma öncesinde yeterli formasyona sahip olup olmadıklarının tespiti burada önem kazanmaktadır (Şimşek, 2005). Öğretmenlerin istenen yeterliklerle donanması, öğretmen eğitimi ve öğretmenlik uygulaması olmak üzere iki temel etkene bağlanmaktadır. Öğretmen eğitimi, hizmet öncesi eğitim olarak adlandırılan ve meslek diplomasına sahip oluncaya kadar aldığı eğitim-öğretim aşaması ile başlar (Lewis, Parsad, Carey, Bartfai, Farris ve Smerdon, 1999; Karacaoğlu, 2009:5).

Öğretmenin mesleki yeterlikleri ile ilgili Fortune tarafından yapılan bir araştırmada, dersin genel çerçevesini tanıtarak derse başlama, anlaşılmayan noktaları tekrar ele alma, öğrencinin doğru cevaplarını ödüllendirme ve ipucu kullanma öğrenciler tarafından bir öğretmenden beklenen beceriler arasında görülmüştür. McCarty'nin yaptığı bir araştırmada ise öğretmenin süreyi iyi kullanması, öğrenciden dönüt alması ve öğrenciye dönüt vermesi istenen becerilerden olmuştur (Aktaran; Kayabaşı, 1998: 601). Senemoğlu'nun eğitim bilimleri öğretim elemanlarının öğretmenlik davranışları üzerinde yaptığı bir araştırmada öğrenciler tarafından öğretim elemanlarının "bilimsel olarak doğru bilgi verme" ve "dersin konu ve kaynaklarını öğrencilere bildirme" gibi davranışları üst düzeyde gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanında "öğrencilerin amaçlara ulaşma derecesini belirleme" ve "amaçlardan haberdar etme" gibi davranışları ise düşük düzeyde gösterdikleri belirlenmiştir (Senemoğlu, 1989: 109-126). Öğretmen adaylarının gerek meslek derslerinde gerekse alan derslerinde tüm becerileri kazanmaları gereklidir. Bu alanlarda derslere giren öğretim elemanlarının yaptıkları uygulamalar bu becerileri kapsayacak şekilde olmalıdır.

Adaylık eğitiminde her ne kadar öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve beceriler kazandırılırsa da öğretim elemanlarının sınıfta yaptığı uygulamalar ve gösterdiği davranışları öğrenciler tarafından dikkat çekmekte ve model olarak alınabilmektedir (Taşpınar ve Tuncer, 2002). Dolayısıyla öğretim elemanının mesleki ve kişisel yeterlikleri öğretmen olacak öğrencilerinin niteliğini de büyük ölçüde etkileyecek olması öğretmen adaylarının derslerine giren öğretim elemanlarının tümünün sınıfta gösterdiği mesleki davranışları sergileyip sergilemediklerinin belirlenmesi ve varsa eksikliklerin giderilmesi sağlanmalıdır (Semerci, 1998:171).

Nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi öncelikli olarak öğretmen yetiştiren kurumların sorumluluğundadır. Öğretmen yetiştiren kurumlar topluma uyum sağlayacak, toplumu geliştirecek nitelikli insan gücü yetiştirecek öğretmenleri eğitilir. Bu nedenle öğretmen yetiştirmenin başarısı, öğretim üyelerinin niteliği ile doğrudan ilişkilidir (Türkoğlu, 1991:113-116). Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini etkili olarak gerçekleştirebilmeleri, önemli ölçüde, hizmet öncesinde aldıkları eğitime bağlıdır. Bu süreçte en önemli faktörlerin başında öğretim elemanlarının geldiği söylenebilir. Küçükahmet (1993:134) "Öğretmenlerin yalnızca tutum ve davranışları değil öğrenciyi etkileyen tüm özellikleri, gördükleri eğitime göre şekillenmektedir. Dolayısıyla öğretmenin niteliği, eğitiminin niteliği ile özdedir" diyerek öğretmenlerin yetiştirilmeleri sürecinde öğretim elemanlarının niteliğinin ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Öğretmen adaylarının yaşadığımız çağın ve içinde bulunduğumuz toplumun niteliklerine ve ihtiyaçlarına uygun olarak yetiştirilmesi gerekir. Öğretmenlerin rollerini en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için öncelikle alanlarında iyi yetişmiş olma-

ları gerekmektedir. Öğretmenin niteliği hizmet öncesi eğitimde kazanacağı alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve kazanılan genel kültür bilgisiyle şekillenmektedir (Özkan, Albayrak ve Berber, 2005). Bu da üniversite eğitimi sırasında yeterli düzeyde alan ve meslek derslerini almış olmalarını, derslerde gerekli öğretim teknolojileri ve materyalleri kullanmalarını ve derslerin özelliğine göre kütüphane, laboratuvar, atölye vb. birimleri kullanmış olmaları ile mümkün olabilecektir. Dolayısıyla, öğretmen niteliğini yükseltmek ancak hizmet öncesi öğretmen yetiştirme çalışmalarına verilecek önem ile mümkün olacaktır. Öğretmenlerin üstlendikleri yeni rollere bağlı olarak öğretmen yetiştiren kurumlarda da ders veren öğretim elemanlarının ders işlenişinde öğrenme-öğretme etkinliklerini daha etkili ve verimli düzenlemesi gerekmektedir. Üretim sürecindeki faaliyetlerin ürünün niteliğine olan etkisi, daha çok verilen eğitimin kalitesi ile ilgilidir (Gülşen, 2009: 150). Bu çalışma ilgili literatüre katkı sağlama yanı sıra, öğretmenlik mesleğine yönelik yeni düzenlemelere kaynaklık etmeyi amaçlaması bakımından da önem taşımaktadır. Ayrıca bu çalışma ile öğretim elemanları, öğrenciler tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda elde edilen bilgiler sayesinde ders vermelerindeki zayıf ve güçlü yönlerini tespit etme imkanı bulacaklardır. Öğretim elemanları zayıf noktaların belirlenmesiyle, zayıf olan bu alanlarda kendilerini güçlendirecek ve bir sonraki dönemlerde ders vermelerindeki başarı düzeyleri artabilecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, "Hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede derslerin işlenişine ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemektir." Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Öğrencilerin, boyutlar düzeyinde, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede derslerin işlenişine ilişkin görüşleri nedir?
2. Öğrencilerin, boyutlar düzeyinde, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede derslerin işlenişine ilişkin görüşleri sınıf, bölüm, cinsiyet, kaldıkları yer, aylık gelirleri ve öğrenim gördükleri programdan memnun olup olmama değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Evreni oluşturan grupların demografik yapıları nelerdir?

YÖNTEM

"Hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede derslerin işlenişine ilişkin öğrenci görüşlerini" belirlemeyi amaçlayan bu araştırma tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 1991:77).

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 eğitim-öğretim döneminde Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesinin sosyal bilgiler, fen bilgisi, matematik, sınıf öğretmenliği, Türkçe, Bilgisayar ve Öğretmenliği Teknoloji Eğitimi (BÖTE), resim-iş, din kültürü ve ahlak bilgisi ve okulöncesi öğretmenliği bölümlerinin ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören toplam 1208 öğrenci oluşturmaktadır. Bazı bölümlerin dördüncü sınıflarında öğrenci bulunmamaktadır. Araştırmanın örneklemini ise basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen 552 kişi oluşturmaktadır.

2.1. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından alan yazın taraması yapılan ve değişik uzman görüşleri alınması sonucunda son hali verilen anket ile toplanmıştır. Ankette beşli likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmış, değer aralıkları olarak olumsuzdan olumluya doğru “hiç katılmıyorum” 1,00-1,80; (1), “çok az katılıyorum” 1,81-2,60; (2), “biraz katılıyorum” 2,61-3,40; (3), “oldukça katılıyorum” 3,41-4,20 (4) ve “tam katılıyorum” 4,21-5,00 (5) olarak puanlandırılmıştır. Ankette öğrenciler için 37 madde vardır. Araştırmada hata payı .05 olarak alınmıştır. Cevaplayıcıların ölçme aracından aldıkları toplam puan, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede derslerin işlenişine ilişkin görüşlerini belirtmektedir. Aday öğretmen anketine ait verilerin KMO değeri ,92, Bartlett’s değeri 3175.4968 df:153, $p=.000$ ’dur. Veriler üzerinde faktör analizi yapılabilmesi için minimum KMO değeri 0.60 olarak önerilmektedir (Pullant, 2001). Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0.33 ile 0.56 arasında değişmektedir. Birinci faktör analizi sonucunda, ölçekte yer alan maddelerden 18 tanesinin faktör yük değeri 0.30’un altında çıktığı için (Faktör yük değeri ölçütü 0.30 alınmıştır) ölçekten çıkartılmıştır. İkinci faktör analizi sonucunda ise, bir maddenin faktör yük değeri 0.30’un altında çıktığı için ölçekten çıkartılmıştır. Geriye ölçekte toplam 18 madde kalmıştır. Öğrencilere yönelik anketin tamamının açıkladığı toplam varyans %44.866, Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise ,87’dir. Yapılan faktör analizi sonucuna göre ölçek iki boyuttan oluşmaktadır. Faktör analizi, aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir (Büyüköztürk, 2009:123). “Öğretim elemanlarının derslerdeki yeterlikleri” boyutunda toplam 14 madde vardır. Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise ,89’dir. “Öğrencilerin derslere hazırlık ve katılımları” boyutunda toplam 4 madde vardır. Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise ,69’dur.

2.2. Verilerin Çözümü

Hazırlanan ölçme aracı iki bölümden oluşmaktadır. Ölçme aracının birinci bölümünde çalışmaya katılan öğrencilere ait kişisel bilgileri içeren sorular, ikinci bölümde ise, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede derslerin işlenişine ilişkin öğrenci görüşlerini içeren maddeler yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise “başka görüşleriniz varsa lütfen yazınız” şeklinde yapılandırılmamış bir soru bulunmaktadır. Veriler, bir paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sorularının analizinde, frekans ve yüzdeler hesaplanmıştır. Ölçekten elde edilen verilerin cinsiyet ve okuduğunuz programdan memnun musunuz? değişkenine göre karşılaştırılmasında öncelikle normal dağılıma uygunluk testi (Levene Testi) yapılmış ve varyansların homojenliği test edilmiştir. Dağılımın normal olduğu durumlarda bağımsız gruplar t testi, normal olmadığı durumlarda ise Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Bölüm, öğrencilerin kaldıkları yer, sınıf ve aylık gelirleri değişkenlerine göre yapılan karşılaştırmalarda da normal dağılımın uygunluk testi sonucuna göre dağılımın normal olduğu durumlarda tek yönlü Varyans Analizi (One-way ANOVA), normal olmadığı durumlarda ise Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır. Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı bir fark belirlendiğinde farkın kaynağını belirlemek için grupların ikili kombinasyonları yapılarak Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

3.BULGULAR

Bu bölümde, araştırma bulgularına ilişkin elde edilen veriler, alt problemlere göre tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır.

3.1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Ait İstatistik Değerler

SINIFLAR	f:552	%	BÖLÜM	f	%	AYLIK GELİR	f	%	KALDIĞINIZ YER	f	%
İkinci sınıf	211	38,2	Sosyal Bil.	126	22,8	240-350	322	58,3	Yurtta	148	26,8
Üçüncü sınıf	161	29,2	Fen Bil.	65	11,8	351-500	98	17,8	Evde	290	52,5
Dördüncü sınıf	180	32,6	Matematik	114	20,7	501-750	43	7,8	Ailemin Yanında	111	20,1
CİNSİYET			Sınıf Öğrt.	60	10,9	751-1000	28	5,1	Herhangi bir kurumun misafirhane-sinde	3	,5
Kadın	298	54,0	Türkçe	39	7,1	1001-1250	24	4,3			
Erkek	254	46,0	BÖTE	46	8,3	1251 ve daha üstü	37	6,7			
PROGRAMDAN MEMNUN MUSUNUZ?			Resim-İş	23	4,2						
Evet	326	59,1	Din K.Ahl.B.	40	7,2						
Hayır	326	40,9	Okulöncesi	39	7,1						

Öğrencilerin demografik özellikleri incelendiğinde, %22,8'inin sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde okuduğu, %32,6'sının dördüncü sınıf, %54,0'ünün kadın, %58,3'ünün aylık gelirinin 240-350 TL olduğu, %52,5'inin evde kaldığı ve %40,9'unun da okudukları programdan memnun olmadığı belirlenmiştir.

3.2. Öğrencilere Yönelik Hazırlanan Ölçme Aracındaki Boyutlara İlişkin Bulgular

Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri sürecinde derslerin işlenişine ilişkin görüşlerine ait aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Boyutlara İlişkin Görüşlerine Ait İstatistik Değerler

BOYUTLAR	\bar{X}	ss
1. Öğretim elemanlarına ilişkin görüşler	2,95	,73
2. Öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri	2,83	,84

Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri sürecinde derslerin işlenişine ilişkin görüşleri; "Öğretim elemanlarına ilişkin görüşler" ($\bar{x}=2,95$) ve "Öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri" ($\bar{x}=2,83$) boyutlarında "biraz katılıyorum" düzeyindedir.

Tablo 2. Öğretim elemanlarına ilişkin görüşler Boyutuna Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

No	A. Öğretim Elemanlarına İlişkin Görüşler	\bar{X}	ss
1	Öğrencilerin görüşlerini dikkate alırlar	2,81	1,25
2	Alan bilgileri iyidir ve donanımlıdır	2,93	1,10
3	Derslere hazırlıklı gelirler	3,12	1,10
4	Derslerde bilgi paylaşımında bulunurlar.	3,34	1,11
5	Konuyu anlaşılır bir biçimde öğrencilere aktarırlar	2,93	1,05
6	Öğrencilerde öğrenme isteği uyandırır	2,65	1,10
7	Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını önlerler	3,16	1,09
8	Davranışı ve sınıfı etkili yönetirler	3,11	1,06
9	Beden dilini etkili kullanırlar	2,91	1,10
10	Derslerde geri bildirim kullanırlar	2,88	1,14
11	Öğrencilere saygılı davranırlar	3,22	1,17
12	Sınavları objektiftir değerlendirirler.	2,99	1,26
13	Öğrencilerin isteklerini ve motivasyonlarını arttırmaktadırlar	2,71	1,16
14	Alanımız ile ilgili iyi bir eğitim alıyoruz	2,61	1,19

Tablo 2’de görüldüğü gibi, aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri sürecinde derslerin işlenişine ilişkin görüşleri, “öğretim elemanlarına ilişkin görüşler” ($\bar{x} = 2,61-3,34$) boyutunun tamamı için “biraz katılıyorum” düzeyindedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Kendilerine İlişkin Görüşleri Boyutuna Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

No	B. Öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri	\bar{X}	SS
15	Öğrenciler derslere karşı ilgilidir.	2,88	1,13
16	Öğrenciler başarısız oldukları derslerdeki eksikliklerini gidermek için çok çalışırlar	2,79	1,17
17	Öğrenciler derslere hazırlıklı gelirler	2,53	1,25
18	Öğrenciler derslerin işlenişine katılırlar	3,13	1,08

Tablo 3’te görüldüğü gibi, aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri sürecinde derslerin işlenişine ilişkin görüşleri, “öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri” boyutunda üç madde için ($\bar{x} = 2,79-3,13$) “biraz katılıyorum” düzeyinde iken, “öğrenciler derslere hazırlıklı gelirler” maddesi için ($\bar{x} = 2,53$) “çok az katılıyorum” düzeyindedir. Öğrenciler, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede derslerin işlenişine ilişkin olarak kendilerini düşük düzeyde değerlendirmektedirler.

3.3. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 4. Öğrencilerin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin t- testi Sonuçlar

BOYUTLAR	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p	Levene	
							F	p
1. Öğretim Elemanlarına İlişkin Görüşler	Kadın	298	2,98	,70	1,044	,297	2,981	,085
	Erkek	254	2,92	,76				
2. Öğrencilerin Kendilerine İlişkin Görüşleri	Kadın	298	2,89	,80	1,633	,103	3,267	,071
	Erkek	254	2,77	,88				

Tablo 4'te görüldüğü gibi, aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri sürecinde derslerin işlenişine ilişkin görüşleri, cinsiyet değişkenine göre her iki boyutta da anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Bütün boyutlarda görüşleri "biraz katılıyorum" düzeyindedir.

3.4. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 5. Öğrencilerin Görüşlerinin Sınıf Değişkenine İlişkin Anova Sonuçları

BOYUTLAR	Sınıf	N:	\bar{X}	Varyans Kaynağı	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p	Anl. fark
1. Öğretim Elemanlarına İlişkin Görüşler	2. sınıf	211	2,96	Gruplar Arası	1,955	2	,978	1,809	165	2-3,4
	3. sınıf	161	2,87	Grup. İçi	296,756	549	,541			
	4. sınıf	180	3,03	Toplam	298,712	551				
		Levene =3,503		p=,031	Kruskal-Wallis=2,876, df=2,		p=,237			
2. Öğrencilerin Kendilerine İlişkin Görüşleri	2. sınıf	211	2,69	Gruplar Arası	7,768	2	3,884	5,565	,004	
	3. sınıf	161	2,97	Grup. İçi	383,183	549	,698			
	4. sınıf	180	2,87	Toplam	390,951	551				
		Levene=,656		p=,519						

Tablo 5'de görüldüğü gibi, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede derslerin işlenişine ilişkin öğrencilerin görüşlerinin, anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Anova analizi sonrasında, "öğretim elemanlarına ilişkin görüşler" boyutunda anlamlı farkın olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi yapılmıştır. Bu testin sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. LSD testi sonucuna göre de sadece "öğretim elemanlarına ilişkin görüşler" boyutunda anlamlı fark bulunmuştur. İkinci sınıfa okuyan öğrencilerin görüşlerinin düzeyi ($\bar{x}=2,96$), üçüncü sınıf öğrencilerinin görüşlerinin düzeyinden ($\bar{x}=2,87$) daha yüksektir. İkinci sınıf öğrencileri üçüncü sınıf öğrencilerine göre öğretim elemanları

nun dersleri işleyişini daha olumlu değerlendirmektedirler. Ancak, ikinci sınıf öğrencileri öğretim elemanlarının dersleri işleyişini dördüncü sınıf öğrencilerine göre ($\bar{x} = 3,03$) daha olumsuz değerlendirmektedirler.

3.5. Öğrencilerin Görüşlerinin Okudukları Bölüm Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 6. Öğrencilerin Görüşlerinin Bölüm Değişkenine İlişkin Anova Sonuçları

BOYUTLAR	Bölüm	N:	\bar{X}	Varyans Kaynağı	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p	Anl. fark
1. Öğretim Elemanlarına İlişkin Görüşler	1.Sosyal Bil.	126	2,82	Gruplar Arası	26,083	8	3,260	6,494	,000	1,2,3,4,5,6,7
	2.Fen Bil.	65	2,97	Grup İçİ	272,629	543	,502			2-4
	3.Matematik	114	2,84	Toplam	298,712	551				9-4,8
	4.Sınıf Öğr	60	2,70							
	5.Türkçe	39	2,87							
	6.BÖTE	46	3,31							
	7.Resim İş	23	3,34							
	8.Din K.Ahl B.	40	3,42							
	9.Okulöncesi	39	3,05							
2.Öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri	Sosyal Bil.	126	c	Gruplar Arası	Gruplar Arası	8	2,540	3,722	,000	
	Fen Bil.	65	3,08	Grup İçİ	370,628	543	,683			2,9-1,3,4,8
	Matematik	114	2,70	Toplam	390,951	551				5-9 6-8
	Sınıf Öğr	60	2,68							
	Türkçe	39	2,83							
	BÖTE	46	2,97							
	İş Resim	23	2,92							
	Din K.Ahl B.	40	2,61							
	Okulöncesi	39	3,31							
					Levene: ,936					

*p<.05

Tabloda 6'da görüldüğü gibi, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede derslerin işlenişine ilişkin öğrencilerin görüşlerinin, bölüm değişkenine göre, anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Anova analizi sonrası Levene's testi ile, "öğretim elemanlarına ilişkin görüşler" boyutunda anlamlı farkın olduğu görülmüştür. Bunun üzerine bu boyutla ilgili öğrenci görüşlerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için non-parametrik Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Bu testin sonucunda elde edilen sıralar ortalaması puanlara göre, sosyal bilgiler bölümünde okuyan öğrencilerin görüşleri ile, BÖTE, resim iş, din kültürü ve ahlak bilgisi ve okulöncesi öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin görüşleri anlamlı çıktığı için (homojen dağılım göstermediği için) Mann Whitney U testi yapılmıştır. Mann Whitney U testi, iki ilişkisiz örneklemeden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder (Büyüköztürk, 2009:155). Analizlerin sonucunda "öğretim elemanlarına ilişkin görüşler" boyutunda, bölüm

değişkenine göre sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin görüşleri ile BÖTE, resim-iş ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Sıra ortalamaları dikkate alındığında sosyal bilgiler bölümü öğrencilerinin görüşlerinin düzeyinin (sıra ort.=79,00), BÖTE’de okuyan öğrencilerin görüşlerinin düzeyinden (sıra ort.=107,03) daha düşük olduğu belirlenmiştir. Sosyal bilgiler bölümündeki öğrencilerin (sıra ort.=226,44) görüşlerinin düzeyinin, resim-iş öğretmenliği bölümünde okuyanların (sıra ort.=303,87) görüşlerinin düzeyinden; Sosyal bilgiler bölümündeki öğrencilerin (sıra ort.=238,19) görüşlerinin düzeyinin, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği bölümünde okuyanların (sıra ort.=350,49) görüşlerinin düzeyinden düşük olduğu belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümündeki öğrenciler öğretim elemanlarını daha olumsuz değerlendirmektedirler. Bölüm değişkenine göre, öğrencilerin görüşleri arasında farkın olup olmadığına yönelik yapılan LSD testi sonucuna göre de hem “öğretim elemanlarına ilişkin görüşler” boyutunda hem de “öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri” boyutunda anlamlı fark bulunmuştur. Sosyal bilgiler ($\bar{x}=2,82$), Fen bilgisi ($\bar{x}=2,97$), Matematik ($\bar{x}=2,84$), Sınıf öğretmenliği ($\bar{x}=2,70$) ve Türkçe öğretmenliği ($=2,87$) bölümlerinde okuyan öğrencilerin, öğretim elemanlarının ders işleyişine yönelik görüşlerinin düzeyi, BÖTE ($\bar{x}=3,31$), Resim-İş ($\bar{x}=3,34$) ve Din K.ve Ahl. Bil. ($\bar{x}=3,42$) bölümlerinde okuyan öğrencilerin görüşlerinin düzeyinden daha düşüktür. Bu bölümlerde okuyan öğrenciler, derslerin işleniş sürecinde, öğretim elemanlarını daha olumsuz değerlendirmektedirler.

3.6. Öğrencilerin Görüşlerinin Kaldıkları Yer Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 7. Öğrencilerin Görüşlerinin Kaldıkları Yer Değişkenine İlişkin Anova Sonuçları

BOYUTLAR	Kaldıkları Yer	N:	\bar{X}	Varyans Kaynağı	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p	Anl.fark
1. Öğretim Elemanlarına İlişkin Görüşler	Yurtta	148	2,93	Gruplar Arası	,996	3	,332	,611	,608	---
	Evde	290	2,99	Grup İçi	297,715	548	,543			
	Ailemin yanında	111	2,89	Toplam	298,712	551				
	Misafirhenede	3	2,76					Levene: 1,091	p=,352	
2.Öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri	Yurtta	148	2,89		7,699	3	2,566	3,669	,012	4-1,2,3
	Evde	290	2,80	Gruplar Arası	383,253	548	,699			
	Ailemin yanında	111	2,79	Grup İçi	390,951	551				
	Misafirhenede	3	4,33	Toplam	7,699			Levene: ,745	p=,526	

p<.05

Tablo 7’de görüldüğü gibi, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede derslerin işlenişine ilişkin öğrencilerin görüşlerinin, kaldıkları yer değişkenine göre, anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Anova analizi sonrası

Levene's testi sonucunda her iki boyutta da anlamlı farkın olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin kaldıkları yer değişkenine göre, öğrencilerin görüşleri arasında farkın olup olmadığına yönelik yapılan LSD testi sonucuna göre de sadece "öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri" boyutunda anlamlı fark bulunmuştur. Misafirhanede kalan öğrencilerin görüşlerinin düzeyi ($\bar{x} = 4,33$); yurttta ($\bar{x} = 2,89$), evde ($\bar{x} = 2,80$) ve ailesinin yanında ($\bar{x} = 2,79$) kalan öğrencilerin görüşlerinin düzeyinden yüksektir. Misafirhanede kalan öğrenci sayısının çok az olmasının bu sonucun çıkmasına etkisi olmuş olabilir.

3.7. Öğrencilerin Görüşlerinin Aylık Gelir Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 8. Öğrencilerin Görüşlerinin Aylık Gelir Değişkenine İlişkin Anova Sonuçları

BOYUTLAR	Aylık Gelir	N:	\bar{X}	Varyans Kaynağı	Kar. Top	sd	Kar. Ort.	F	p	Anl.fark
1. Öğretim Elemanlarına İlişkin Görüşler	240-350	322	2,96	Grup. Arası	4,174	5	,835	1,548	,173	6-1,2,5
	351-500	98	3,00	Grup. İçi	294,538	546	,539			
	501-750	43	3,00	Toplam	298,712	551				
	751-1000	28	2,85	Levene: 2,518			p=,029*			
	1001-1250	24	3,12	Aylık gelir:1-2 Kruskal-Wallis=,158 p=,691						
	1251 ve daha fazla	37	2,67							
2.Öğrencilerin Kendilerine İlişkin Görüşleri	240-350	322	2,87	Grup. Arası	8,745	5	1,74	2,499	,030	2-1,5; 6-5
	351-500	98	2,63	Grup. İçi	382,206	546	,700			
	501-750	43	2,88	Toplam	390,951					
	751-1000	28	2,86	Levene: 2,279			p=,046*			
	1001-1250	24	3,21	Aylık gelir:1-2 Kruskal-Wallis=6,071 p=,014 MWU=13198,500						
	1251 ve daha fazla	37	2,69	p=,014* Aylık gelir:1-3: Kruskal-Wallis=6,236 p=,044 MWU=6893,500, p=,964 Aylık gelir:1-5: Kruskal-Wallis=9,509 p=,050, Aylık gelir:1-6: Kruskal-Wallis=11,181 p=,048 MWU=5036,500, p=,122						

*p<.05

Tabloda 8'de görüldüğü gibi, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede derslerin işlenişine ilişkin öğrencilerin görüşlerinin, aylık gelir değişkenine göre, anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Anova analizi sonrası yapılan Levene's testi sonucuna göre, her iki boyutta da anlamlı farkın olduğu görülmüştür. Bunun üzerine bu boyutla ilgili öğrenci görüşlerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için non-parametrik Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Bu testin sonucunda elde edilen sıralar ortalaması puanlara göre, "öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri" boyutunda, aylık geliri 240-350 TL olan öğrencilerle; aylık geliri 351-500 TL, 1001-1250 TL ve 1251 ve daha fazla olan öğrencilerin görüşleri anlamlı çıktığı için

(homojen dağılım göstermediği için) Mann Whitney U testi yapılmıştır. Analizlerin sonucunda “öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri” boyutunda, aylık geliri 240-350 TL olan öğrencilerle; aylık geliri 351-500 TL olan öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Sıra ortalamaları dikkate alındığında aylık geliri 240-350 TL olan öğrencilerin görüşlerinin düzeyinin (sıra ort.=209,20), aylık geliri 351-500 TL olan öğrencilerin görüşlerinin düzeyinden (sıra ort.=214,77) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aylık geliri 240-350 TL olan öğrenciler kendilerini daha olumlu değerlendirmektedirler. Gelir değişkenine göre, öğrencilerin görüşleri arasında farkın olup olmadığına yönelik yapılan LSD testi sonucuna göre de her iki boyutta da anlamlı fark bulunmuştur. “Öğretim elemanlarına ilişkin görüşler” boyutunda, aylık geliri 1251 TL ve daha fazla olan öğrencilerin görüşlerinin düzeyi ($\bar{x} = 2,67$), aylık geliri 240-350 TL ($\bar{x} = 2,96$), 351-500 TL ($\bar{x} = 3,00$) ve 501-750 TL ($\bar{x} = 3,12$) olan öğrencilerin görüşlerinden daha düşüktür. Aylık geliri 1251 TL ve daha fazla olan öğrenciler öğretim elemanları tarafından işlenen dersi daha olumsuz değerlendirmişlerdir. “Öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri” boyutunda ise; aylık geliri 351-500 TL olan öğrencilerin görüşlerinin düzeyi ($\bar{x} = 2,63$), aylık geliri 240-350 TL ($\bar{x} = 2,87$) ve aylık geliri 1001-1250 TL ($\bar{x} = 3,21$) olan öğrencilerin görüşlerinin düzeyinden daha düşüktür. Aylık geliri 351-500 TL olan öğrenciler dersin işleniş konusuna kendilerini daha olumsuz değerlendirmişlerdir. Aylık geliri 1251 TL ve daha fazla olan öğrencilerin görüşlerinin düzeyi ($\bar{x} = 2,69$), aylık geliri 1001-1250 TL ($\bar{x} = 3,21$) olan öğrencilerin görüşlerinin düzeyinden daha düşüktür. Aylık geliri 1251 TL ve daha fazla olan öğrenciler dersin işleniş konusunda kendilerini daha olumsuz değerlendirmişlerdir.

Öğrencilerin aylık gelir değişkenine göre, öğrencilerin görüşleri arasında farkın olup olmadığına yönelik yapılan LSD testi sonucuna göre de hem “öğretim elemanlarının görüşleri” hem de “öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri” boyutunda anlamlı fark bulunmuştur. “Öğretim elemanlarına ilişkin görüşler” boyutunda aylık geliri 1251 TL ve daha fazla olan öğrencilerin görüşlerinin düzeyi ($\bar{x} = 2,67$); aylık geliri 240-350 TL ($\bar{x} = 2,96$), aylık geliri 351-500 TL ($\bar{x} = 3,00$) ve aylık geliri 1001-1250 TL ($\bar{x} = 3,12$) olan öğrencilerin görüşlerinin düzeyinden düşüktür. Öğrencilerin gelir düzeyi değiştiğinde, öğrencilerin öğretim elemanlarının dersleri işleyişine ilişkin görüşlerinin düzeyi de değişmektedir. “Öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri” boyutunda ise, aylık geliri 351-500 TL olan öğrencilerin görüşlerinin düzeyi ($\bar{x} = 2,63$); aylık geliri 240-350 TL ($\bar{x} = 2,87$) ve aylık geliri 1001-1250 TL ($\bar{x} = 2,86$) olan öğrencilerin görüşlerinin düzeyinden düşüktür. Öğrencilerin aylık gelirinin, derslerin işlenişle ilgili olarak kendilerine ilişkin görüşlerine fazla etki etmediği söylenebilir. Yine aynı boyutta, aylık geliri 1251 TL ve daha fazla olan öğrencilerin görüşlerinin düzeyi ($\bar{x} = 2,69$), aylık geliri 1001-1250 TL ($\bar{x} = 3,21$) olan öğrencilerin görüşlerinin düzeyinden düşüktür. Öğrencilerin gelir düzeyi değiştiğinde derslerin işlenişine ilişkin kendi görüşlerinin düzeyi de değişmektedir.

3.8. Öğrencilerin Görüşlerinin Okuduğunuz Programdan Memnun Olup-Olmama Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 9. Öğrencilerin Görüşlerinin Okuduğunuz Programdan Memnun musunuz? Değişkenine İlişkin Anova Sonuçları

BOYUTLAR	Programdan Memnun musunuz?	N	\bar{X}	SS	t	p	Levene	
							F	p
1. Öğretim Elemanlarına İlişkin Görüşler	Evet	326	3,12	,676	6,446	,000	1,548	,214
	Hayır	226	2,72	,757				
2. Öğrencilerin Kendilerine İlişkin görüşleri	Evet	326	2,93	,801	3,334	,001	1,678	,196
	Hayır	226	2,69	,881				

Tabloda 9’da görüldüğü gibi, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede derslerin işlenişine ilişkin öğrencilerin görüşlerinin, okuduğunuz programdan memnun musunuz? değişkenine göre, anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonrası yapılan Levene’s testi sonucuna göre, her iki boyutta da anlamlı farkın olmadığı görülmüştür.

4.SONUÇ VE TARTIŞMA

Bir ülkenin gelişip ilerlemesinde yetişmiş insan gücü oldukça önemli bir yere sahiptir. Bunun bilincinde olan ülkeler, eğitimin kalitesini artırmak için büyük çabalar sarf etmektedir. Bu çabalar, çoğunlukla öğretim programlarını iyileştirme, okul ve sınıf ortamının standartlarını yükseltme, öğrenme ortamında eğitim-öğretim teknolojilerinden etkili bir şekilde yararlanma, uygun öğretim yöntemleri geliştirme ve tüm bunları uygulayacak olan öğretmenlerin eğitimi üzerinde yoğunlaşmaktadır (Kaya ve Büyükkasap, 2005; Gülşen, 2009: 152).

Eğitimin kalitesini artırmak için öğretmenlerin daha nitelikli yetiştirilmesi gerekir. Nitelikli öğretmen yetiştirebilmek için de öğretmen adaylarının gelişimini etkileyen faktörler araştırılarak olumsuzluklar var ise bunlara çözüm aranmalıdır. Dolayısıyla yapılan bu çalışmada öncelikle aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinde gördükleri eksiklikleri ve çözüm önerilerini belirlemek amaçlanmıştır. Eğitim fakültesi öğrencilerinin hizmet öncesi eğitimleri sürecinde aldıkları meslek ve alan bilgisi derslerinin işlenişine yönelik olarak hem öğretim elemanlarının hem de kendilerinin görüşlerini almak amacıyla yürütülen bu çalışma kapsamında elde edilen sonuçlar şunlardır:

1. Aday öğretmenlerin, hizmet öncesi eğitimleri sürecinde derslerin işlenişine yönelik olarak hem öğretim elemanlarına hem de kendilerine ilişkin görüşleri “biraz katılıyorum” düzeyindedir. Semerci (2004) tarafından öğretim elemanlarının alan, meslek ve genel kültür derslerini işleyişlerine yönelik öğrencilerin görüşlerini belirlemek amaçlı yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin görüşleri genelde orta düzeyde yoğunlaşmıştır. Ancak öğretmenlik meslek bilgisi derslerine ilişkin görüşler olumlu yönde daha yüksektir. Alan ve meslek bilgisi derslerinin işlenişine yönelik öğrenci görüşleri orta düzeydedir. Bu sonuçlar, yazar tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarından daha olumludur. Küçükkoğlu ve Köse (2008) tarafından yapı-

lan araştırmanın sonucuna göre, öğrenciler başarılarını en çok etkileyen değişkenin öğretim elemanının yeterliliği (yaklaşık %55 evet, %33 kısmen) olduğunu vurgulamışlardır. Yazar tarafından yapılan araştırmanın sonucuna göre ise, öğrenciler öğretim elemanlarının ders işleyişini “biraz katılıyorum” olarak değerlendirmişlerdir.

2. Aday öğretmenler, öğretim elemanlarının ders işleyişinden memnun değildir. Köseoğlu (1994) tarafından yapılan “ilköğretime öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretim elemanı yeterliklerinin değerlendirilmesi” adlı bir çalışmada, öğrenci görüşlerine göre, öğretim elemanları sınıf içi öğretme-öğrenme etkinliklerinin bazılarında “orta”, bazılarında ise “çok az yeterli” düzeyde görülmüşlerdir. Yazar tarafından yapılan araştırmanın sonucuna göre de, öğrenciler derslerin işleniş ile ilgili olarak öğretim elemanlarını “biraz katılıyorum” olarak değerlendirmişlerdir. Bu sonuçların dereceleri birbirine yakındır. Beyhan (1994) yılında yapılan benzer konudaki bir doktora çalışmasında, öğrenciler öğretim elemanlarını sahip olmaları gereken nitelikler açısından “çok az yeterli” bulmuşlardır. Sözü edilen bu bulgular araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir.

3. Şen ve Erişen (2002) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen adaylarına göre, öğretim elemanları konu alanı bilgisine ilişkin davranışların “bir kısmı”nı göstermektedirler. Aynı çalışmada, öğretmen adayları, meslek bilgisi dersleri kapsamındaki bazı davranışların öğretim elemanlarının “çok azı” tarafından yapıldığını ifade etmektedirler. Yazar tarafından yapılan çalışmada ise aday öğretmenlerin, öğretim elemanlarının alan bilgisi ve meslek bilgisine göre dersleri işleyişlerine ilişkin görüşleri “biraz katılıyorum” derecesindedir. Bu sonuçlar benzerlik göstermektedir. Aday öğretmenler, hizmet öncesi eğitimleri sürecinde derslere hazırlıklı gelmediklerini ifade etmektedirler. Cinsiyet değişkenine göre fark yoktur. İkinci sınıf öğrencileri üçüncü sınıf öğrencilerine göre öğretim elemanlarının dersleri işleyişini daha olumlu değerlendirirken, dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha olumsuz değerlendirmektedirler.

4. Bölüm değişkenine göre, Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümündeki öğrenciler öğretim elemanlarını daha olumsuz değerlendirmektedirler. Sosyal bilgiler, Fen bilgisi, Matematik, Sınıf öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğrenciler, öğretim elemanlarının ders işleyişini, BÖTE, Resim-İş ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi bölümlerinde okuyan öğrencilere göre daha olumsuz değerlendirmektedirler. Küçüköğlü ve Köse (2008) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre, Fen Bilgisi öğretmenliğinde okuyan öğrenciler, başarılarında öğretim elemanının daha etkili olduğunu savunmuşlardır. Yazar tarafından yapılan çalışmada ise, aynı branşta okuyan öğrenciler öğretim elemanlarını olumsuz değerlendirmektedirler.

5. Kaldıkları yer değişkenine göre, misafirhanede kalan öğrenciler, derslerin işlenişine ilgili olarak kendilerini, yurtdışı, evde ve ailesinin yanında kalan öğrencilere göre daha olumlu görmektedirler. Misafirhanede kalan öğrenci sayısının çok az olmasının bu sonucun çıkmasına etkisi olmuş olabilir. Ailesinin yanında kalan öğrencilerin görüşleri diğerlerine göre daha olumsuzdur. “Öğrencilerin kendilerine ilişkin görüşleri” boyutunda, aylık geliri 240-350 TL olan öğrenciler; aylık geliri 351-500 TL olan öğrencilerin görüşlerine göre kendilerini daha olumlu değerlendirmektedirler. Aylık geliri 351-500 TL ve 1251 TL ve daha fazla olan öğrenciler dersin işleniş konusunda kendilerini daha olumsuz değerlendirmişlerdir. Öğrencilerin gelir düzeyi

değiştikçe, öğrencilerin öğretim elemanlarının dersleri işleyişine ilişkin görüşlerinin düzeyi de değişmektedir. Öğrencilerin %40,9'unun da okudukları programdan memnun olmadığı ortaya çıkmıştır. Programdan memnun musunuz değişkenine göre öğrencilerin görüşleri arasında fark yoktur.

6. ÖNERİLER

1. Hizmet öncesi aday öğretmenlerin eğitimi sürecinde, öğrencilerin, öğretim elemanlarının dersin işlenişine yönelik olarak; Öğrencilerin görüşlerini dikkate alma, alan bilgilerini geliştirme, derslere hazırlıklı gelme, derslerde bilgi paylaşımında bulunma, konuyu anlaşılır bir biçimde öğrencilere aktarma, öğrencilerde öğrenme isteği uyandırma, sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını önleme, davranışı ve sınıfı etkili yönetme, beden dilini etkili kullanma, derslerde geri bildirim kullanma, öğrencilere saygılı davranma, sınavları objektiftir değerlendirme, öğrencilerin isteklerini ve motivasyonlarını arttırma, alanla ilgili iyi bir eğitim verme gibi hususlarda kendileri geliştirmeleri gerekmektedir.

2. Aday öğretmenlerin ise, derslere karşı ilgili olmaları, başarısız oldukları derslerdeki eksikliklerini gidermek için çok çalışmaları, derslere hazırlıklı gelmeleri, öğrencilerin derslerin işlenişine katılmaları gerekmektedir.

3. Öğrencilerin tercih ettikleri programların onların ilgi, istek, yetenek ve beklentilerine uygun olması için hem okulların rehberlik servislerinin hem de velilerin daha titiz ve dikkatli olmaları gerekir.

4. Öğretim elemanlarının meslek bilgisi derslerine ilişkin olarak eğitilmelerine önem verilmelidir.

Kaynakça

- Büyüköztürk, Şener (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (4.Baskı). Ankara: PEGEM Akademi.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Gülşen, Celal. (2009). Eğitim Denetiminde Kalite Yönetimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 38, 182: 149-166.
- Gürbüz, O. ve Genç, S. Z., (2004). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri. *İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (7), 1-11.
- Gürsoy, H. (2003). Öğretmen Yetiştirmede Sorunlar ve Öneriler. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 28 (299), 28-35.
- Karaca, E. (2008). Eğitimde Kalite Arayışları ve Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.21,61-77.
- Karacaoğlu, C. (2009). Öğretmenlerin Sınıf İçi Yeterliklerine İlişkin Bir Araştırma (Ankara İli Örneği) *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 8 (30), 60-78.
- Kavcar, C. (2003). Alan Öğretmeni yetiştirme, *Eğitimde yansımalar: VII. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi, 10-12.
- Kaya, A. ve Büyükkasap, E. (2005). Fizik Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Profilleri Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Endişeleri: Erzurum Örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (2), 367-380.
- Kayabaşı, Y. (1998). Öğrencilerin Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Davranışları. III. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Cilt 1*. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.
- Köseoğlu, K., (1994). "İlköğretime Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçükahmet, L., (1993). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Küçüköğlü, A. ve Köse, E. (2008). Yükseköğretim Düzeyinde Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisi. *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 12 (2), 175-188.
- Özdemir, S. ve Yalın, H.İ. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özkan, H. H., Albayrak, M., ve Berber, K. (2005). Öğretmen Adaylarının İlköğretim Okullarında Yaptıkları Öğretmenlik Uygulamasının Yetişmelerindeki Rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 33, 168.
- Pullant, J. (2001). *SPSS Survival manual. A step-by step guide to data analyses using SPSS for Windows*. Philadelphia, PA: Open University Press
- Semerci, Ç. (1998). "Dersleri Genel Değerlendirme Ölçeği (DGDÖ)". VII. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 9-11 Eylül 1998*, Konya Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. 327-337.
- Semerci, N. (2004). Öğrenci Görüşlerine Göre Sınıf Öğretmenliği Derslerinin İşleyişi. XIII. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9 Temmuz 2004 Malatya İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
- Senemoğlu, N. (1989). "Ortaöğretim Kurumlarına Öğretmen Yetiştirmede Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Etkinliği", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 4, ss.109-126.

- Şen, H. Ş. ve Erişen Y. (2002). Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanlarının Etkili Öğretmenlik Özellikleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 99-116
- Şimşek, H. (2005). Orta Öğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 2-26.
- Şişman, M. (1999). *Öğretmenliğe Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tortop, N. (1987). *Kamu Personel Yönetimi*. Ankara: Olgaç Matbaası.
- Taşpınar, M. ve Tuncer, M. (2002). Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi etkili öğretmenlik davranışları. XI. Eğitim Bilimleri Kongresi, 23-26 kim (2002). Lefkoşa Yakınoğu Üniversitesi.
- Türkoğlu, Adil (1991). "Nitelikli Öğretmen Yetiştirme" Eğitimde Arayışlar Sempozyumu 113-116, İstanbul.

THE VIEWS OF TEACHER CANDIDATES ON THE HANDLING OF CLASSES DURING THE PROCESS OF THEIR PRE-SERVICE EDUCATION

Necmi GÖKYER*

Abstract

The aim of this study is to determine the views of teacher candidates on the handling of classes during their pre-service education. The population of the study is composed of 1208 students who have been going on their education in the second, third and fourth classes of different departments in the Education Faculty of Fırat University. The sample of the study consists of 552 students who were chosen via simple random sampling. In order to determine the views of the students, a data collection tool including 37 points has been developed. In the analysis of data, t test, one-way analysis of variance and LSD test have been done. According to research findings, the views of candidate teachers about both the instructors and themselves in the process of the subjects' handling during their pre-service education are in the level of 'I slightly agree'. The views of candidates who have been studying in the departments of Social Sciences Teaching, Science Teaching, Mathematics Teaching, Primary School Teaching and Turkish Teaching have been thinking more negatively about their instructors' way of handling the classes.

Key Words: Pre-service Teacher Training, instructors, teacher candidate, handling of classes

* Assistant Prof. Dr.; Fırat Üniversitesi, Faculty, Department Of Educational Sciences / ELAZIĞ